OIKEUSMINISTERIÖ

Erityisasiantuntija Sini Kumpulainen
EU- ja kansainvälisten asioiden yksikkö
Oikeusministeriö

LAUSUNTO

20.9.2021

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain muuttamisesta (HE 112/2021 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausunnon otsikossa mainitussa asiassa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan. Oikeusministeriö on 17.3.2021 antanut esitysluonnoksesta sisäministeriölle lausunnon (VN/4432/2021-OM-4). Lausunnossaan oikeusministeriö pääasiallisesti tukenut uudistusta sekä esittänyt eräitä pienempiä lakiteknisiä huomioita, jotka ovat nyt käsillä olevassa esityksessä otettu huomioon.

Esityksen tavoitteena on kehittää ulkomaille lähetettävien siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden rekrytointia koskevaa sääntelyä, jotta Suomella olisi siviilikriisinhallinnan osallistumistavoitteisiinsa ja painopistealueisiinsa nähden käytettävissään riittävän suuri, monipuolinen ja osaava asiantuntijajoukko samalla huomioiden muun muassa siviilikriisinhallintaan osallistumisen aiheuttama vaikutus asiantuntijoiden taustatyönantajien henkilöstöresursseihin. Tavoitetta voidaan oikeusministeriön näkökulmasta pitää kannatettavana.

Esityksessä ehdotetaan, että valtion, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevan oikeutta virkavapauteen tai vapautukseen työstä laissa tarkoitetun toiminnan ajaksi jatkettaisiin. Oikeutta ehdotetaan kuitenkin rajoitettavaksi siten, että oikeus virkavapauteen tai vapautukseen työstä olisi rajoitetusti tietyllä aikavälillä. Suomen siviilikriisinhallintastrategian mukaan Suomen osallistumisen vahvistamisen ja näkyvyyden kannalta riittävän asiantuntijapoolin ylläpitäminen ja rekrytointi ovat keskeisimpiä kotimaan valmiuksien tehtäviä. Rekrytoinnin onnistuminen edellyttää taustatyönantajien johdon sitoutumista kriisinhallintapolitiikkaan ja kansallisiin valmiustavoitteisiin. Palvelussuhteen keston rajaamista voidaan pitää taustatyönantajan näkökulmasta ennakoitavuutta lisäävänä asiana. Lisäksi siitä poikkeamisen mahdollistaminen lisää joustavuutta. Karenssin poistaminen taustavirattomilta sen sijaan ei vaikuta oikeusministeriöön tai ministeriön alaisiin virastoihin. Vaikutusarvioinnin mukaan karenssin poistamisella taustavirattomilta on positiivisia vaikutuksia erityisesti naisten asemaan. Ehdotusta voidaan näin ollen pitää kannatettava.

Esityksen mukaan siviilikriisinhallintalakia selkeytettäisiin myös mm. siten, että valtion velvollisuutta myöntää palveluksessaan olevalle virkavapautta tai vapautusta työstä Kriisinhallintakeskuksen järjestämän siviilikriisinhallinnan peruskoulutuksen ajaksi laajennettaisiin koskemaan myös Kriisinhallintakeskuksen *osoittamaa* siviilikriisinhallinnan peruskoulutusta. Lisäksi velvollisuus myöntää virkavapautta tai vapautusta työstä laajennettaisiin koskemaan myös palvelussuhteen *jälkeistä* palautetilaisuutta. Kaavaillut muutokset selventävät ja

yhdenvertaistavat nykyistä sääntelyä, ja tukevat uraporrasajattelua, jota voidaan pitää myös taustatyönantajan etuna.